

Talvipyöräillen kouluun!

Fiksusti Kouluun hankehakemus, Lappeenranta
Alustava toimintasuunnitelma 30.9.2019

Johdanto	3
Hankeidean tausta ja tavoite	4
Menetelmä ja tuloksien hyödyntäminen	6
Talvipyöräilyreittien tila	6
Koulujen pyöräparkkien tila	7
Pyöräilymäärät ja niiden muutos vuodenajan vaihtuessa	7
Oppilaiden asenteelliset esteet talvipyöräilyyn	7
Kampanjan valmistelu syksyille 2020	7
Hankkeen vaiheistus ja vaikuttavuus	8
Organisaatio ja resursointi	9

Johdanto

Kiitämme mahdollisuudesta hakea Fiksusti kouluun -kehittämisavustusta. Lappeenrannan kaupungin Varhaiskasvatus- ja opetustoimi, Liikuntatoimi, Elinvoima ja kaupunkikehitys -toimiala sekä Lappeenrannan Pyöräilijät ry haluavat tarttua haasteeseen ja ovat yhdessä muodostaneet hakemuksen mukaan kehittämisavustuksen hakukilpailuun.

Pyöräily on ekologinen ja edullinen liikkumismuoto, joka arkiliikkumisen kautta kasvattaa liikunnalliseen elämäntapaan ja tarjoaa fyysistä aktiivisuutta. Pyöräily on siis erinomainen kulkumuoto ja samalla osaratkaisu moniin yhteiskunnan haasteisiin ilmastonmuutoksesta, kansanterveyteen ja turvallisen liikenneympäristön kehittämiseen. Pyöräilymäärien kasvattamisen tarpeellisuus onkin tunnistettu laajasti ja se näkyy mm. uudessa hallitusohjelmassa monien toimenpiteiden kautta.

Lappeenranta toimii aktiivisesti pyöräilyolosuhteiden kehittämisen ja pyöräilyyn kannustamisen parissa. Kaupungin uusi Pyöräilyn kehittämisohjelma on juuri hyväksytty ja laajempi Kestävän liikkumisen ohjelma valmistuu tulevana talvena. Lasten ja nuorten toiminnassa Lappeenranta on pyöräilyn edistämisen edelläkävijöiden joukossa. Liikuntatoimi sekä Varhaiskasvatus- ja Opetustoimi ovat toimineet aktiivisesti Liikkuva Koulu -ohjelmassa, järjestäneet tapahtumia, kouluttaneet opettajia ja liikunnanohjaajia pyöräilytoiminnan ohjaamiseen, tehneet yhteistyötä Lappeenrannan Pyöräilijät ry:n kanssa ja tuottaneet runsaasti tarkkaa tutkimustietoa koulumatkapyöräilyn olosuhteista ja kehittämistarpeista eri kouluilla. Lappeenrannan Pyöräilijät ry toimii alueellisena arki- ja harrastuspyöräilyn edistäjänä, tekee pyöräilyn edunvalvontaa ja kannustaa pyöräilyyn monilla eri tavoilla.

Pyöräilyolosuhteet vaativat Suomessa edelleen kehittämistä, jotta pyöräilymäärät voidaan saada kasvamaan tavoitteiden mukaisesti. Hyviä suunnitteluohjeita ja käytäntöjä on luotu runsaasti. Päättäjille pitää kuitenkin tuottaa tarkkaa ja paikallista tietoa pyöräilyinfrastruktuurista ja pyöräilyliikenteen ilmiöistä, jotta oikeita päätöksiä pyöräilyn lisäämiseksi voidaan tehdä. Tämän lisäksi pyöräilijöiden ja potentiaalisten pyöräilijöiden tietoja ja asenteita voidaan päivittää kampanjoiden avulla. Esittelemme tässä toimintasuunnitelmassa idean, jonka avulla voidaan konkreettisesti lisätä talvipyöräilyn määrää koulumatkoilla. Hankeidea **“Talvipyöräillen kouluun”** on helposti toteutettavissa myös muilla Suomen paikkakunnilla.

Hankeidean tausta ja tavoite

Perusopetuksen piirissä olevat oppilaat ovat aktiivisia koulumatkapyöräilijöitä. Matkat kouluun ovat usein kohtuullisen pituisia ja siksi hyvin pyöräiltävissä. Mopot tulevat käyttöön vasta peruskoulun lopulla ja kalliina välineinä ne ovat silloinkin verratain harvalukuisen joukon käytössä. Lappeenrannan Pyöräilijät teki pyöräilyseivätyksen Kesämäen koulun väistötiloihin siirtymisestä¹ ja seivätykseen liittyvässä seurannassa havaittiin koulun väistötilojen pyöräilymäärien olevan erittäin korkeita siitä huolimatta, että monen oppilaan koulumatka piteni.

Kesä: Family Center, Lpr ->

<- Talvi: Metsokangas, Oulu

Oulussa pyöräillään myös talvella.

Koulumatkapyöräily kuitenkin vähenee talven tullen. Toisilla paikkakunnilla pyöräilymäärät putoavat enemmän kuin toisilla. Ylläolevassa kuvassa on esitetty esimerkki Oulusta, missä pyöräilymäärät ovat myös talvella korkeita. Lappeenrannassa pyöräilymäärät putoavat talven tullen Oulua enemmän. Miksi näin tapahtuu? Sitä emme täysin varmasti osaa sanoa, mutta ilmiöön liittyy monia tekijöitä. Osa on rakenteellisia (esim. *pyöräilyreittien heikko talvikunnossapito, pyöräparkkien heikko taso*) ja osa asenteellisia (esim. *“talvella ei voi pyöräillä, pyöräilykausi päättyy syksyllä”, “talvipyöräily vaatii erityisvarusteita”, “pyöräily talvella on vaarallista”*). Hankkeen kantava ajatus on, että talvisessa koulumatkapyöräilyssä on paljon kasvupotentiaalia, jos sitä pidätteleviä syitä poistetaan.

1

Tausta:

- Oppilaat pyöräilevät paljon kesäkeleillä.
- Talvella pyöräily vähenee dramaattisesti.

-> Talvipyöräilyssä on siis potentiaalia!

Hankkeen tausta-ajatus.

Talvipyöräilyn esteitä voidaan poistaa tuottamalla tietoa ilmiöistä ja puuttamalla niiden juurisyihin. Hankkeessa on tarkoituksena tuottaa tietoa koulumatkapyöräilymääristä talvella ja keväällä, tutkia talvipyöräilyn rakenteellisia esteitä pyöräreiteillä sekä koulujen pyöräparkeissa sekä selvittää oppilaiden mieltämiä talvipyöräilyn asenteellisia esteitä. Tämän jälkeen annetaan päättäjille hyvät tiedot rakenteiden parantamiseen sekä kampanjoidaan asenteellisten esteiden hälventämiseksi.

Keinot:

- Tuotetaan tietoa
  - Pyöräilymääristä talvella ja keväällä (otos LPR kouluista)
  - Talvipyöräilyn rakenteellisista esteistä: pyöräreitit, kunnossapito, pyöräparkit (kaikki LPR koulut)
  - Talvipyöräilyn asenteellisista esteistä: *“pyöräilykausi loppuu”, “vaarallista talvella”, “vaatii erityisvarusteita”, “kylmää ja epämukavaa”*.
- Pyritään vaikuttamaan rakenteellisten esteiden poistamiseen ja kampanjoidaan asenteellisten esteiden vähentämiseksi.

Hankkeen keinot.

Hankkeen tavoitteena on lisätä oppilaiden talvipyöräilyä koulumatkoilla ja tuottaa toimintamalli, jota voidaan myös muilla paikkakunnilla hyödyntää.

Tavoite:

- Saada oppilaat pyöräilemään enemmän myös talvella.

Hankkeen tavoite.

Menetelmä ja tuloksien hyödyntäminen

Edellisessä kappaleessa kuvattujen keinojen avulla hankkeessa tuotetaan tietoa talvipyöräilyreittien tilasta, koulujen pyöräparkkien tilasta, pyöräilymääristä ja niiden vaihtelusta vuodenaikojen mukaan sekä oppilaiden asenteellisista esteistä talvipyöräilyyn liittyen. Lisäksi hankkeessa suunnitellaan ja valmistellaan talvipyöräilyyn kannustava kampanja, sekä suunnitellaan toimitetaan hankkeessa syntyneet toimenpide-ehdotukset päättäjille.

Talvipyöräilyreittien tila

Talvipyöräilyreittien tila tutkitaan paikkatietoanalyysin avulla selvittämällä jokaiselle Lappeenrannan peruskoululle tulevien oppilasvirtojen suunnat ja määrät. Lisäksi lasketaan oppilaiden määrät etäisyysvyöhykkeillä. Oppilaiden koulureitteistä muodostettuja tietoja tarkastellaan kartalla pyöräteiden kunnossapitoluokkien kanssa ja tuotetaan havainnot kohteista, missä iso oppilasvirta kulkee heikosti kunnossapidettyä väylää pitkin.

Reittien tilasta tehtyjä havaintoja käytetään teiden kunnossapidon järjestelyjen suunnittelussa, koulukohtaisessa toiminnassa sekä syksyllä 2020 toteutettavan kampanjan suunnittelussa.

Koulujen pyöräparkkien tila

Pyöräparkit tutkitaan jokaiselta Lappeenrannan peruskoululta. Pyöräparkkien tilasta muodostetaan pisteytys sen mukaan, millaisen saavutettavuuden, palvelutason ja talvihuollettavuuden pyöräparkki mahdollistaa.

Pyöräparkkien tilasta tehtyjä havaintoja käytetään koulujen alueiden parantamisen suunnittelussa, koulukohtaisessa toiminnassa sekä syksyllä 2020 toteutettavan kampanjan suunnittelussa.

Pyöräilymäärät ja niiden muutos vuodenajan vaihtuessa

Pyöräilymäärien selvittämistä varten valitaan peruskoulujen joukosta muutamia edustavia kouluja. Näiltä kouluilta lasketaan koulupäivän aikana telineessä olevat pyörät erikseen tehtävän laskentasuunnitelman mukaan helmikuussa ja kevään tultua huhti- toukokuussa.

Pyöräilymääristä tehdyillä havainnolla on käyttöä pyöräilyn edistämistoiminnan suunnittelussa, koulukohtaisessa toiminnassa sekä syksyllä 2020 toteutettavan kampanjan suunnittelussa. Pyöräilymäärien avulla voidaan tutkia koulupyöräilyä myös suhteessa muihin Suomen kaupunkeihin.

Oppilaiden asenteelliset esteet talvipyöräilyyn

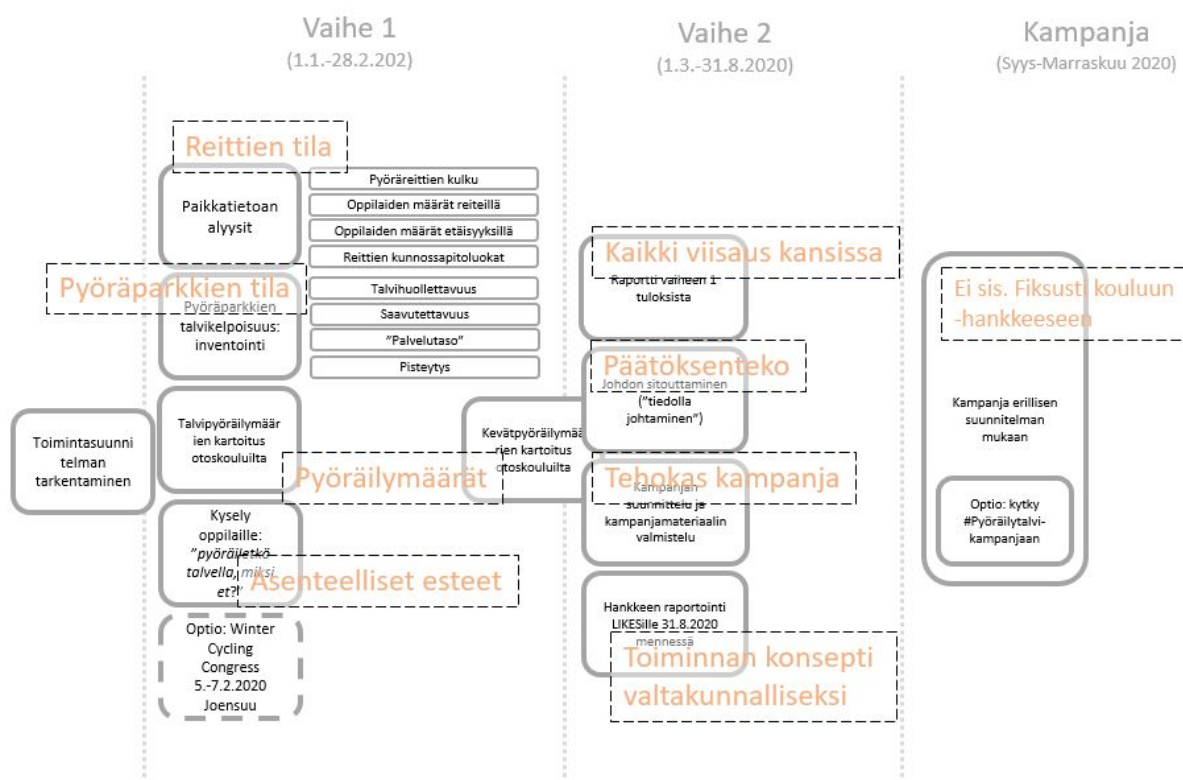
Oppilaiden asenteellisia talvipyöräilyesteitä selvitetään helmikuun aikana oppilaille suunnatun kyselyn avulla. Kyselyn idea on tiivistetysti *“Etkö pyöräile talvisin kouluun, miksi et?”*

Kyselystä saatuja havaintoja käytetään oppilaille suunnattavan kampanjan kohdistamisessa.

Kampanjan valmistelu syksyille 2020

Osana hanketta suunnitellaan ja valmistellaan talvipyöräilyyn kannustava Lappeenrannan peruskoulujen oppilaille suunnattava viestintäkampanja. Kampanja itsessään toteutetaan hankkeen päätyttyä loka-marraskuussa 2020, jolloin talvipyöräilyn aloittaminen on ajankohtaista. Kampanjassa hyödynnetään kaikkia hankkeen muissa kohdissa tuotettuja tietoja ja havaintoja sekä pyritään luomaan oppilaille talvipyöräilystä positiivinen mielikuva. Talvipyöräilyyn liittyvät vaarat (esim. pääkallokelit, upottavat loskakelit) huomioidaan, mutta niitä tärkeämpänä seikkana tuodaan esiin ne lukuisat talvipäivät, jolloin pyöräily on tavallisissa talvivarusteissa miellyttävää ja sujuvaa. Kehittämisyhteistyöstä käytetään kampanjan suunnittelun lisäksi kampanjassa tarvittavien viestintämateriaalien tuottamiseen.

Hankkeen vaiheistus ja vaikuttavuus

Hankkeen sisältö ja vaiheistus.

Hanke koostuu kahdesta vaiheesta: tiedon tuottamisvaihe alkuvuodesta 2020 sekä raportointi- ja kampanjan suunnitteluvaihe kevään ja kesän 2020 aikana. Hanke päättyy 31.8.2020. Hankkeen jälkeen toteutetaan hankkeessa suunniteltu viestintäkampanja. Hankkeen osaksi suunnitellut toimenpiteet tuottavat kattavaa tietoa talvipyöräilystä koulumatkoilla ja tätä tietoa voidaan hyödyntää myös muilla Suomen paikkakunnilla talvipyöräilyn edistämistoimien yhteydessä. Hankkeen eri vaiheissa käytettävät menetelmät eivät vaadi paikkakunta-kohtaista paikallistuntemusta eli niiden hyödyntäminen on jatkossa mahdollista myös muualla. Hanke tuottaa kattavaa tietoa koulumatkaliikkumisen nykytilanteesta ja koska tavoitteena lisätä talvipyöräilyä, koetaan ratkaisujen olevan autoliikenteen määrää vähentäviä sekä koululaisten päivittäistä liikkumista lisääviä. Hanke tehdään yhteistyössä kaupungin kolmen eri hallinnon alan kanssa ja lisäksi mukana on yhdistystoimija Lappeenrannan Pyöräilijät. Näin hanke kokoaa paljon osaamista aloilta ja mahdollistaa myös laajan sitoutumisen toimenpiteisiin hankkeen päätyttyä.

Hankkeen vaikuttavuutta arvioidaan raportointivaiheessa seuraavien tekijöiden avulla:

- Pyöräilyreiteistä tehtyjen havaintojen ja toimenpide-ehdotusten määrä
- Pyöräparkeista tehtyjen havaintojen ja toimenpide-ehdotusten määrä
- Pyöräilymäärätietojen tuottamisen onnistuminen tietojen loogisen arvioinnin avulla

- Kyselyn vastausten määrä ja luotettavuuden arviointi
- Koulujen osallistumisen määrä hankkeen aikaiseen tekemiseen
- Toimenpide-ehdotusten vaikuttavuuden arviointi sen avulla, onko ehdotukset onnistuttu kytkemään kaupungin ohjelmiin, projekteihin tai päivittäistoimintaan
- Viestintäkampanjaa varten tuotetun materiaalin määrä.

Organisaatio ja resursointi

Hankkeen ohjausryhmän muodostavat seuraavat henkilöt:

- Tomi Valkeapää, rehtori, Kimpisen koulu
- Jari Husu, rehtori, Lönnrotin koulu
- Olli Hirvonen, kaupungininsinööri, Elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimiala, Kadut ja ympäristö
- Pia Bryggare, luokanopettaja, Kimpisen koulu
- Marko Siltamies, Liikkuva koulu -koordinaattori, Liikuntatoimi
- Matti Pesu, asiantuntija, Lappeenrannan Pyöräilijät ry
- Fiksusti kouluun -verkoston nimeämä asiantuntija

Hankkeen raportoinnista vastaava henkilö on Marko Siltamies. Lappeenrannan Pyöräilijät / Matti Pesu toimii hankkeen konsulttina ja laskuttaa Lappeenrannan kaupunkia tehdystä työstä erillisen sopimuksen mukaisesti. Lappeenrannan seudun ympäristötoimen ja Greenreality -verkoston kanssa tehdään yhteistyötä hankkeen viestinnässä.

Toimintasuunnitelmassa kuvattuja tehtäviä tehdään yllä mainittujen henkilöiden muodostamalla projektiryhmillä, projektiryhmien toiminnasta sovitaan toimintasuunnitelman tarkentamisvaiheessa. Lisäksi osa tehtävistä (mm. pyöräilymäärien laskenta) voidaan jalkauttaa koulujen tehtäväksi. Ohjausryhmä hyväksyy hankkeen raportit ja viestintäkampanjan suunnitelman sekä toimii hankkeen ehdottamien toimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi. Ohjausryhmä kokoontuu hankkeen aikana toimintasuunnitelman tarkentamisvaiheessa päätetyn kokouskäytännön mukaisesti.